

BESLUT

2015-05-08

Dnr: 15/00090,
109, 165 och 199

SAKEN

Fosterland, SVT2, 2015-01-11, 01-18, 01-25 och 02-01, program om nationalism; fråga om opartiskhet, saklighet och mediets genomslagskraft

BESLUT

Programmen frias. Granskningsnämnden anser att de inte strider mot kraven på opartiskhet, saklighet eller bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

PROGRAMMET

Programmet var en dokumentärserie i fyra avsnitt som handlade om nationalism i Europa. En reporter reste runt i Europa och talade med bland annat personer som själva ansåg sig vara nationalister och med flyktingar. I programmen besökte reportern bland annat Frankrike, Ungern och Grekland. I inledningen av samtliga avsnitt sa reportern följande.

Nationalismen växer i Europa. I land efter land vinner partier röster som vill begränsa invandringen och stoppa ett mångkulturellt samhälle. Jag ska träffa några personer som själva kallar sig nationalister och träffa de andra, dem som känner sig som måltavlor. Jag vill förstå hur de alla tänker och kanske också få syn på mig själv. Vad är det egentligen som skiljer mig från dem och vad är det som styr våra olika val i livet.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anser huvudsakligen att dokumentärserien var partisk och osaklig. De anför bland annat följande.

- Serien gav en partisk och bristfällig bild av vad nationalism är. Serien tog i huvudsak upp invandringsfrågan och multikulturalism och begränsade sig till högerextrem nationalism. Serien var inriktad på att avslöja intolerans hos aktiva högernationalister snarare än att ge en förståelse för nationalism.

- Relevansen av berättelser om flyktingar och deras bakgrund kan ifrågasättas i ett program som ska handla om nationalism. Urvalet av flyktingar var inte representativt då de som intervjuades tillhörde en privilegierad grupp.
- I urvalet av talesmän för de nationalistiska partierna intervjuades officiella företrädare i samtliga fall utom i Sverige där en medlem för Sverigedemokraterna (SD) intervjuades. Något skäl till detta eller någon motivering till valet av medlemmen gavs inte.
- Programmet den 11 januari 2015 ägnade sig åt outtalade och tendensiösa jämförelser mellan SD och det grekiska partiet Gyllene gryning. SD likställdes i programmen med de mest högerextrema i Europa vilket var en osaklig jämförelse.
- Reporterns ogillande av SD visades i hela programmet och programmet blev politiskt propaganda i syfte ägnat att misskreditera SD.
- Inslaget om Ungern i programmet den 25 januari 2015 var vinklat mot den ungerska regeringen. Inslaget innehöll ett antal sakfel.
- Reportern ägnade sig åt människosmuggling, då han hjälpte en pojke att komma till Sverige, vilket är olagligt. Han gjorde det i ett sammanhang som skulle få tittarna att tänka på detta som en ädel handling. Det kan inte vara rätt att reportrar ägnar sig åt att utföra dessa handlingar som strider mot svensk lagstiftning och tar licensavgifter i anspråk. Andra, däribland journalister, kan tolka reporterns agerande som en uppmaning att genomföra liknande handlingar i framtiden.
- Researchen inför programmet, som gjorts av en uttalad vänsterextremist, satte tydlig prägel på programmet och visade på ett ställningstagande i flyktingfrågan. Reportern tog även ställning i flyktingfrågan. Programmet var ett debattinlägg inte en dokumentär.

AKTUELL BESTÄMMELSE

Sveriges Television (SVT) ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SVT ska ta hänsyn till radions särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen innebär enligt granskningsnämndens praxis bland annat att programföretaget måste visa varsamhet när det gäller program eller inslag som kan uppfattas uppmana till brott eller som innebär ett förhållande av brott och brottslingar.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämndens uppgift är att övervaka innehållet i sända program i förhållande till bestämmelserna i radio- och tv-lagen och sändningstillståndet. I nämndens uppgifter ingår inte att pröva om innehållet i sända program överensstämmer med annan lagstiftning. Det ingår inte heller i nämndens uppgift att pröva omständigheterna kring tillkomsten av ett program. Anmälarnas kritik i dessa delar lämnas därför utan åtgärd.

Granskningsnämnden konstaterar att det klart framgick att utgångspunkten för dokumentärserien var att skildra dels den växande nationalismen i Europa och hur den kom till uttryck i olika länder, dels hur nationalister och de som var måltavlor för nationalismen kände. Dokumentärserien hade ett tydligt personligt tilltal och perspektiv där reportern redogjorde för sina reflektioner inför de människor han mötte och värderingar han tog del av. Enligt nämndens mening strider det inte mot kravet på opartiskhet att sända en dokumentärserie med denna utgångspunkt. Nämnden kan vidare inte finna att reporterns förhållningssätt eller uttalanden strider mot kravet på opartiskhet.

Av nämndens praxis följer att SVT måste ha stor frihet att själv bestämma över programmets utformning och innehåll samt vilka som ska medverka i programmen. Nämnden kan mot denna bakgrund inte finna att valet av medverkande eller programmets utformning eller innehåll i övrigt strider mot kraven på opartiskhet och saklighet eller bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft i SVT:s sändningstillstånd.

Detta beslut har fattats av granskningsnämndens ordförande Henrik Jermsten efter föredragning av Nathalie Eriksson.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Nathalie Eriksson